Liperin kunnan kanta Suomen valtion tarjoukseen Palokin vesivoimalaitoksen lunastamisesta

Kunnanhallitus 26.10.2026 § 183
104/00.04.00/2026

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmaan sisältyy hanke Palokin koskien ennallistamisesta. Palokin vesivoimalaitoksen omistaa Pohjois-Karjalan Sähkö Oy.

Valtioneuvoston kanslia on jättänyt 16.6.2026 päivitetyn tarjouksen Palokin vesivoimalaitoksen lunastamiseksi. Tarjous on toimitettu sekä Pohjois-Karjalan Sähkö Oy:lle että osakkeenomistajille.

Tarjouksen sisällön pääkohdat ovat:

1. Tytäryhtiömalli:
    - Vähimmäislunastushinta 40 milj. euroa (velaton arvo). Selvitysvaiheen jälkeen 2–3 puolueettoman pankkiiriliikkeen arvonmääritys perustuen vesivoimalan käypään arvoon (lunastushinta aina vähintään 40 milj. euroa arvonmäärityksestä riippumatta).
    - Valtio maksaa heti kaupanteon yhteydessä 10 milj. euron ennakkomaksun. Loput vähintään 30 milj. euroa valtio maksaa selvitysvaiheen päätyttyä.
    - Yhtiöittämisen yhteydessä valtio saa 10 prosentin omistusosuuden sekä hallituspaikan tytäryhtiöstä.
    - PKS omistaa ja ajaa vesilaitoksen tuotantoa normaalisti selvitysvaiheen ajan. Selvitysvaiheen voitonjako tytäryhtiön omistusosuuksien suhteessa.
    - Malli olisi PKS:lle todennäköisesti verotehokas (käyttöomaisuusosakkeiden myynti).
    - Mikäli purku ei olisi toteutettavissa, PKS:lle jää 3 milj. euron korvaus ennakkomaksusta.

2. Vaihtoehtoinen tarjous: Suora kauppa:
    - Lunastushinta 30 milj. euroa edellyttäen, että kauppa toteutetaan vuoden 2026 aikana.
    - Tarjoaa PKS:lle nopean ratkaisun.
    - Valtio tarjoaa vesivoimalaa vuokrattavaksi selvitysvaiheen ajaksi.
    - Mallissa PKS joutuisi maksamaan myyntivoitosta veron.
    - Mikäli purku ei olisi toteutettavissa, voimalaitos saattaisi tulla myyntiin.

Teknisesti Palokin vesivoimalaitoksen kaupassa olisi kyse liiketoimintakaupasta, jossa Palokin vesivoimalaitos vaihtaisi omistajaa. Päätöksentekovalta mahdollisessa kaupassa kuuluu osakeyhtiölain ja yhtiöjärjestyksen mukaisesti Pohjois-Karjalan Sähkö Oy:n hallitukselle. Pohjois-Karjalan Energiaholding Oy:n hallitus puolestaan päättää yhtiön näkemyksestä PKS:n suurimpana osakkeenomistajana.

Yhtiöiden hallitukset tekevät päätöksensä itsenäisesti osakeyhtiölain, yhtiöjärjestysten ja yhtiöiden edun mukaisesti. Liperin kunta yksittäisenä osakkeenomistajana ei voi, eivätkä kaikki osakkeenomistajat yhdessäkään voi, tehdä yhtiöiden hallitusten toimivaltaan kuuluvia päätöksiä. Kunta voi esittää oman näkemyksensä ja suosituksensa siitä, miten hallitusten olisi perusteltua toimia kaikki asiaan vaikuttavat seikat huomioon ottaen.

Liperin kunta on yksi osakas Pohjois-Karjalan Sähkö Oy:ssä (omistus 3,2 %) ja Pohjois-Karjalan Energiaholding Oy:ssä (omistus 6,67 %). Kunta käyttää omistajavaltaansa omistusosuuksiensa mukaisessa suhteessa yhtiökokouksissa.

Liperin kunta ei ole aiemmin ottanut kantaa Palokin asiaan, koska siihen ei ole ollut riittävää tietopohjaa. Kunnanhallitus on todennut esimerkiksi 6.10.2025 (§ 219) Palokin koskien vapauttamiseen liittyvän kuntalaisaloitteen käsittelyn yhteydessä muun muassa, että ”Liperin kunta päättää omistajaohjauskantansa sen jälkeen, kun Suomen valtio ja PKS Oy ovat päättäneet neuvottelunsa ja kunta on saanut käyttöönsä tarvittavat tiedot hankkeen kokonaisvaikutuksista.”

Liperin kunnan edustajat ovat osallistuneet aktiivisesti Palokkia koskeviin lukuisiin omistajatapaamisiin ja seminaareihin. Valmistelussa on tarkasteltu PKS:n ja useiden ulkopuolisten asiantuntijoiden arvioita muun muassa Palokin arvonmäärityksestä, vaikutuksesta PKS:n tuloksentekokykyyn ja osinkoihin, energiamarkkinoista, sähkön hinnan kehityksestä, vesivoiman tulevaisuudesta, huoltovarmuudesta, kalatalousvelvoitteista sekä uhanalaisten vaelluskalakantojen ekologisesta tilanteesta. Koko kunnanhallituksella on ollut mahdollisuus osallistua syksyllä 2026 järjestettyihin seminaareihin. Aiemmissa vaiheissa edustajien määrä oli joko rajattu tai perustui asemaan. Näin ollen voidaan todeta, että lokakuun 2026 lopulla Liperin kunnan konsernijohdolla on käytettävissä riittävä tietopohja perustellun kannan muodostamiseksi.

Tytäryhtiömallissa Palokin vesivoimalaitos toimintoineen ja omaisuuserineen siirtyisi perustettavaan tytäryhtiöön, josta valtio omistaisi 10 prosenttia ja PKS 90 prosenttia. Jos selvitysvaiheen jälkeen todetaan, että voimalaitos on purettavissa, valtio ostaisi PKS:n 90 prosentin osuuden.

Ratkaisussa on tärkeää arvioida, turvaako valtion tarjoama vähimmäishinta ja riippumattomaan arvonmääritykseen perustuva menettely PKS:lle asianmukaisen kompensaation. Valtioneuvoston kanslian tekemässä tytäryhtiömallin tarjouksessa on erityisesti huomioitava, että PKS:n saama kauppahinta on aina vähintään 40 miljoonaa euroa. Toteutuva kauppahinta on tätä korkeampi, jos myöhemmin erikseen tehtävät riippumattomat arvonmääritykset näin osoittavat.

Liperin kunnan hallintosäännön 4. luvun mukaan valtuusto päättää omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta. Kunnanhallitus vastaa omistajaohjauksen toteuttamisesta. Konsernijohdon muodostavat kunnanjohtaja ja kunnanhallitus. Liperin kunnan kanta valtion tarjoukseen Palokin vesivoimalaitoksen lunastamisesta kuuluu näin ollen kunnanhallituksen päätettäväksi kunnanjohtajan esittelystä.

Valmistelija Kunnanjohtaja

Esittelijä Kunnanjohtaja

Päätösehdotus

Kunnanhallitus päättää

1. että Suomen valtion jättämä tarjous tytäryhtiömallilla toteutettuna ja vähintään 40 miljoonan euron lunastushinnalla on perusteltu ja hyväksyttävä;

2. esittää, että Pohjois-Karjalan Sähkö Oy:n hallitus arvioi valtion tarjouksen hyväksymistä myönteisesti;

3. katsoa, että Pohjois-Karjalan Energiaholding Oy:n on Pohjois-Karjalan Sähkö Oy:n suurimpana osakkeenomistajana perusteltua tukea valtion tarjouksen hyväksymistä;

4. evästää Liperin kunnan mandaatilla Pohjois-Karjalan Sähkö Oy:n ja Pohjois-Karjalan Energiaholding Oy:n asioissa toimivia edustajia huomioimaan Liperin kunnan kanta asiassa.

Päätös

Keskustelun aikana Tiina Savolaisen esitti kunnanjohtajan päätösehdotuksesta poiketen, että "Liperin kunta katsoo, että lopullisen kannan muodostamista on tarpeen selvittää myös vesivoimatuotannon säilyttämisen ja kalataloudellisten olosuhteiden parantamisen yhdistävät vaihtoehdot. Eri vaihtoehtojen ekologiset, tekniset, taloudelliset ja huoltovarmuuteen liittyvät vaikutukset on arvioitava riittävästi. Kunta ei tässä vaiheessa puolla vesivoimalaitoksen myyntiä valtiolle".

Veli-Matti Räty kannatti Savolaisen esitystä.

Puheenjohtajan esityksestä päätettiin suorittaa asiassa kättennostoäänestys siten, että ne, jotka kannattavat kunnanjohtajan päätösehdotusta äänestävät JAA ja ne, jotka kannattavat Savolaisen esitystä äänestävät EI. Äänestystapa hyväksyttiin yksimielisesti.

Suoritetussa äänestyksessä annettiin 9 kpl ääntä. JAA -ääniä annettiin 5 kpl (Tero Kuittinen, Anne Jetsonen, Tuula Pakarinen, Maija Silvennoinen ja Satu Toivanen) ja 4 kpl EI –ääntä (Veli-Matti Räty, Jukka Behm, Mikko Hartikainen ja Tiina Savolainen).

Kunnanjohtajan päätösehdotus tuli hyväksytyksi.

Ote Pohjois-Karjalan Sähkö Oy, Pohjois-Karjalan Energiaholding Oy, valtioneuvoston kanslia, Liperin kunnan nimeämät edustajat

Lisätietoja kunnanjohtaja, p. 050 464 6663